

УДК 712:796.5

к.т.н., доц. О.В. Завальний,
Т.О. Черноносова, О.Ю. Черноносова,
Харківська національна академія міського господарства

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ОБ'ЄКТІВ ВІДПОЧИНКУ І ТУРИЗМУ НА ТРАНСКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ

Розглядаються питання формування територій масового відпочинку на транскордонних територіях

Ключові слова: рекреаційна зона, багатофункціональні парки, парки розваг

Людина та її потреби у відпочинку та природі це те, що хвилює більшість людей ХХІ століття. Форми сучасного відпочинку різноманітні, але в умовах економічної кризи значно знизився рівень матеріальної забезпеченості працюючих і лише мала доля людей має змогу користуватися послугами висококваліфікованих курортних комплексів, багатофункціональних парків. Тому актуальним для постіндустріальних країн стає питання організації відпочинку міського населення, що дає підстави фахівцям прогнозувати значне зростання попиту на рекреаційні послуги та подальше урізноманітнення їх функцій.

Одна з найголовніших проблем багатьох країн – це дефіцит територій для влаштування рекреаційних зон.

Для багатьох областей України розвиток туристичного бізнесу є реальною стратегією економічного зростання. Важливого значення при цьому набуває участь українських територій у різних формах транскордонного співробітництва. Найважливішим при цьому залишається вигідне географічне положення України на перехресті транс'європейських осей розвитку Захід – Схід та Північ–Південь. Слід зазначити, що 19 із 25 регіонів України є прикордонними, а їх сукупна площа становить близько 77 % усієї території держави. На сьогодні на території України у вигляді транскордонного співробітництва по усьому периметру державного кордону діють 9 єврорегіонів. [3]

У сучасних умовах в межах транскордонних територій головним завданням стає просторова організація території 30-кілометрової прикордонної смуги. В її межах запроваджено режим спрощеного перетину кордону для жителів цієї території та спостерігається зростання інтенсивності туристичного руху, а також поживлення ділової активності.

До факторів, які впливають на формування об'єктів відпочинку та туризму відносять соціально-економічні, еколого-містобудівні, культурно-історичні, природно-естетичні та лікувальні. В країні збереглися цінні природні ландшафти, об'єкти історико-культурної спадщини, пам'ятки археології, містобудування, архітектури, садово-паркового і народного мистецтва, військово-історичні об'єкти та комплекс музеїв. [1, 4]

Все це посилює зацікавленість туристів з інших країн у відвідуванні прикордонних територій, особливо для тих які в минулому становили етнічну та культурну цілісність.

В стратегічних планах розвитку рекреаційних зон визначальною стає проблема підвищення конкурентоспроможності регіонів, які володіють рекреаційним потенціалом. [2]

Найвпливовішим фактором в формуванні об'єктів відпочинку та туризму є соціально-економічні, бо саме вони визначають потребу та можливість їх організації. При визначенні потреби враховують розвиток виробничих сил країни, підвищення культурного рівня населення та підвищення матеріального добробуту населення. При визначенні можливості організації об'єктів відпочинку враховують наявність рекреаційних підприємств, що мають задовольняти попит населення, розвинення інфраструктури, наявності трудових ресурсів, транспортну доступність.

Аналіз фахівців показав, що на вибір місць відпочинку в першу чергу впливають природні умови: наявність водоймищ або лісу, живописних місць, тиша, спокій, зручний транспортний зв'язок, можливість займатися улюбленою справою, близькість місця відпочинку до житла. Менш за все він залежить від матеріального положення, розвитку культурно-побутової мережі.

Для транскордонних територій найбільш прийнятним є системи туристичного призначення, а особливо зони активного або спеціалізованого туризму, до яких можна включити багатофункціональні комплекси розваг. Прикладами таких комплексів можуть бути спеціалізовані парки.

Відомо чотири групи спеціалізованих парків:

1. для масових видів дозвілля з високим коефіцієнтом переваги у всіх вікових груп (парки для відпочинку на воді, для лижних прогулянок і інше);
2. для видів дозвілля, з перевагою визначених соціально-демографічних груп (ігрові парки для школярів, спортивні парки для студентів, парки тихого відпочинку і прогулянок для пенсіонерів);
3. для унікальних видів відпочинку, розвитку і розваг (парки пригод, демонстраційні спортивні парки, зоопарки, тематичні парки атракціонів, ботанічні сади, парки фестивальні, етнографічні й інше);

4. для видів дозвілля з низьким коефіцієнтом переваги (парки-клуби за інтересами: тенісистів, рибаків, велосипедистів та інше).

Одним з видів спеціалізованих парків є тематичні парки атракціонів (парки розваг), які відносяться до групи парків з унікальних видів відпочинку, розвитку і розваг.

Парки розваг відрізняються від інших парків тим, що призначені для розваг і відпочинку людей різного віку, а особливо дітей та молоді.

Головним для фахівців при проектуванні таких парків є створення контрастного, щодо означеної території, архітектурно-художнього та гігієнічного середовища. Чергування відкритих та закритих просторів, зон екстремального та тихого відпочинку, живописний вигляд дерев та чагарників, які включені в такий комплекс позитивно впливатимуть на нервову систему, настрій та самопочуття дітей, молоді та їх батьків.

Основними завданнями парків розваг є створення потужної мережі найбільш масових і демократичних осередків культурного відпочинку й дозвілля різних вікових груп відвідувачів в умовах природного докілья, універсальність, специфічність, доступність, конкурентоспроможність, суттєве підвищення якості послуг, надійність та безпека.

Одним із прикладів парків розваг на транскордонних територіях може бути «Europa Park», який розташований на кордоні Німеччини, Франції та Швейцарії, поблизу від знаменитих курортів Баден-Баден та Фрайбурга.

«Europa Park» - це самий інтернаціональний парк в світі, який розмістився на площі в 62 гектари. «Europa Park» можна назвати Європою в мініатюрі. Він складається з 12 тематичних регіонів, кожен з яких має свої власні атракціони: Австрія, Великобританія, Німеччина, Голландія, Греція, Іспанія, Італія, Португалія, Росія, Скандинавія, Франція і Швейцарія. Кожна країна в парку, ознайомлює зі своїми особливостями.

Багатофункціональні комплекси на транскордонних територіях повинні стати високорентабельними об'єктами, їх рентабельність обґрунтовується застосуванням новітніх технічних, інформаційних та управлінських розробок, високим рівнем вартісних показників будівництва, експлуатаційних витрат, а згодом сформована специфічну інфраструктура обслуговування туристів у прикордонній смузі, одночасно створить умови для отримання робочих місць для місцевого населення.

На сьогоднішній день багатофункціональні комплекси стають потужним сегментом туристичного бізнесу з оборотом в мільярди доларів. Якщо такі комплекси розміщувати на транскордонних територіях, то можна вирішити одразу декілька проблем: зайняти території, які не призначені для житла, збільшити потік туристів та активізувати потік інвестицій.

Список літератури:

1. Б. Посацький, О. Ярема. Передумови формування транскордонних туристичних агломерацій на прикладі львівської області. – «Досвід та перспективи розвитку міст України». Приміські зони. Міські агломерації. Випуск 18, 2010. С.96.
2. Кифяк О.В. Розвиток сфери рекреаційних послуг регіону в умовах транскордонного співробітництва (на прикладі євро регіону “Верхній Прут”). – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Інститут регіональних досліджень НАН України, Львів, 2007.
3. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Посібник «Транскордонне співробітництво». –Київ, видавництво «Крамар», 2011, 259 с.
4. Вивчення історико-географічних особливостей формування території. - <http://geografica.net.ua/index/0-2>.

Аннотація

Рассматриваются вопросы формирования территорий массового отдыха на транскордонных территориях.

Annotation

Questions of formation of territories of mass rest on транскордонных territories are considered.